

El Museu d'Art de Catalunya (sala XL) guarda una obra pictòrica deixada en dipòsit per l'Acadèmia de Belles Arts, que representa un *Grup d'escolans*. Es tracta d'una pintura a l'oli sobre tela de 0'56 m. d'alt per 0'46 m. d'ample, original d'Estanislau Torrents. Es una pintura força estimable, de pinzellada vigorosa, de vivíssim colorit i de molt de caràcter. Pel domini de la tècnica i per la traça que revela costa de creure que aquest *Grup d'escolans* sigui, com és una obra de joventut. En dir això queda fet, per part nostra, el seu millor elogi.

Ara bé: ¿Qui no s'ha preguntat, davant d'aquesta obra del nostre Museu, qui era aquest Estanislau Torrents que els més entesos en pintura semblen ignorar, a casa nostra?

El «Diccionario de escritores y artistas catalanes del siglo XIX», d'Elias de Molins, en dona només aquesta lacònica referència:

«Torrents (D. Estanislao). — Grabador de acero y pintor. Pensionado en Roma por la Diputación provincial de Barcelona. El gobierno francés adquirió su cuadro «Un Muerto» que figura en el Museo de Marsella.»

La «Galería Biográfica de Artistas Españoles del siglo XIX» (edició del 1883-1884) de M. Ossorio y Bernard, és més explícita i diu:

«Torrents y de Amat (D. Estanislao). — Pintor contemporáneo, natural de Marsella. En 1866 presentó en la Exposición de Bellas Artes de Barcelona, un «Grupo de Monaguillos, que fué adquirido por la Academia de dicha población para el Museo provincial, en que

Un pintor català vuit-centista

Estanislau Torrents i d'Amat (1839-1916)

hoy figura; «Una cabeza de estudio» y «Una escena en la Plaza Real». Para la Semana Santa del siguiente año trazó la urna del Monumento estrenado en la parroquia de San José, de Barcelona. Poco después de esta época obtuvo una pensión para seguir en Roma el estudio del grabado y remitió desde dicha capital a la Diputación provincial de Barcelona, seis estudios y un retrato de O'Donnell. Terminada la época de dicha pensión, en el año 1871, se estableció en Marsella y se consagró por entero a la pintura, mereciendo ser premiado en dicha ciudad por su cuadro «Un Muerto». Son también de su mano «La Virgen de la Azucena», que presentó en la Exposición de París de 1876; «Carlo Magno recibiendo una embajada árabe», «Retrato del Superior» y «Vista de la Seo de Urgel y de sus fuertes», pintado por encargo del general Martínez Campos (1).»

El llibre d'Ossorio y Bernard és el més enterat. Com que aquesta obra ens diu que Torrents va néixer a Marsella,

hem volgut veure què en deia la bibliografia francesa. Consultat el conegudíssim i compendiós «Dictionnaire critique et documentaire des Peintres», etc. de E. Bénézit (tòm III), hi trobem només aquesta referència:

«Torrents, Estanislau». Pintor, nat a Marsella, al segle XIX, de pares espanyols. (Escola espanyola). Deixeble de Couture (1). Es va donar a conèixer al Saló del 1864 i obtingué una medalla de tercera classe l'any 1875.»

L'escassetat de notícies sobre aquest pintor, que a desgrat d'ésser nat a Marsella cal considerar com a català (i com a tal degué considerar-se ell mateix, car altrament no hauria gosat sol·licitar la pensió de la Diputació de Barcelona, ens va induir a fer algunes recerques. D'antuvi varem escriure al senyor Pierre Rouquette, de Marsella — l'amic que tan eficaçment va contribuir a la troballa de la partida de naixement de Josep Flaugier (2) — perquè ens donés algunes clàries sobre la personalitat i l'obra d'Estanislau Torrents. El nostre amic ens ha escrit més d'un cop fent-nos saber que havia recollit a Marsella diverses dades sobre aquest pintor i prome-

Estanislau Torrents

(Dibuix de Salvador Mestres)

tent-nos buidar-les en algun article de revista o treball similar. Però com que M. Rouquette, tot i ésser marsellès, ha anat a viure a Avinyó per exigències de la seva professió (pertany a la magistratura del seu país), hem fet fer recerques directes prop de l'alt personal del Museu de Belles Arts de Marsella. Esperem que M. Rouquette (que actualment signa els seus treballs literaris i de crítica artística amb el pseudònim de Pierre-Jean Roudin) vagi fent recerques al seu país i arribi a establir algun dia la biografia de Torrents; nosaltres apuntarem ací les dades una mica deslligades encara, que hem pogut trobar sobre l'època catalana d'aquest pintor, que no solament era català per ésser fill de pares catalans (i la paraula «Pàtria» vol dir terra o país dels pares) sinó sobre-

1. Aquesta darrera tela, pintada per encàrrec de Martínez Campos, segurament per a commemorar la presa de la Seu d'Urgell per aquest general, després de quaranta dies de setge, el 26 d'agost del 1876, fet d'armes que donà fi a la guerra carlista a Catalunya, no deu haver pas sortit del nostre país. ¿En quina col·lecció pública o privada pot figurar? Aquest encàrrec de Martínez Campos ens fa creure que Torrents en 1876 no s'havia domiciliat encara a Marsella; ni havia renunciat a la nacionalitat espanyola que segurament posseïa encara, car sense aquesta condició, ni la Diputació barcelonina li hauria atorgat una pensió, ni és probable que un general espanyol li hagués encarregat una obra artística per a commemorar un episodi de la història d'Espanya.

1. Tomàs Couture (1815-1879) fou un dels bons pintors d'història del segle XIX francès, el qual va lluitar noblement per a mantenir-se dintre la tradició clàssica.

2. Vegeu «Butlletí dels Museus d'Art de Barcelona» (vol. III, núm. 28, setembre 1933).

Figures de circ

En la mort del «clown» Antonet

Aquest hivern tingué lloc a ciutat l'enterrament d'aquell gran «clown» que es deia Antonet. Era el «clown» de la fi i de l'elegància. Quin contrast al costat del seu inseparable Beby — feliç, deixat, el minúscul barret fort penjant-li damunt el clatell, tot ell ficat dins unes enormes armilles decorades amb quadros blancs i negres — ell que en tot moment donava la sensació d'un gran cavaller de la pista, d'un autèntic senyor de la pista!...

Antonet discursava incansablement tractant d'infiltrar unes engrunes de

personalitat al seu company Beby, però, aquest es feia un garbuix, s'entrebanca amb els conceptes i finalment esclatava un col·loqui caricatural, absurd, ingrat de reproduir i que, no obstant, calia veure el relleu que adquiria prodigat en un ambient de circ per aquells dos metres de la facècia descordada:

— «Oye, Beby, esta mañana iremos a pasear.»

— «Antes.»

— «Que esta mañana iremos a pasear. Beby» — tornava Antonet.

— «Servidor de usted.»

(Ve de la 1.ª pàgina)

tot per la seva formació artística i intel·lectual. (Com acabem de veure, els mateixos francesos, com Bénézit en el seu «Dictionnaire», el classifiquen entre els pintors de l'«escola enpanyola»).

En reportar les dades recollides, que poden ajudar en el seu dia a establir la biografia d'Estanislau Torrents, i que confirmen o completen les existents en els diccionaris ja esmentats, començarem per donar les que ens han pervingut per mediació del senyor Conservador del Museu de Belles Arts de Marsella; dades interessantíssimes, entre les quals hi ha les que fixen les dades i els llocs de la seva naixença i de la seva mort. El referit Conservador escriu en data del 29 de gener darrer:

«Torrents va néixer a Marsella el 1839, de pares espanyols. Orfe molt jove, fou educat a Espanya. Fou d'antuvi gravador i després pintor, i va anar de primer a Roma i més tard a París, per a acabar els seus estudis. Després anà a instal·lar-se a Marsella.

Pintor remarcable, va pintar figures

amb una puixança austera; hom retroba en la seva obra les belles qualitats dels grans mestres espanyols, com ho justifica el bell conjunt que posseeix el Museu (de Marsella). Cap a la fi de la seva vida, es va retirar a Cannes, on va morir el 1916. D'acord amb el seu fill va llegar tota la seva fortuna a la ciutat de Marsella (les dues terceres parts per als hospitals i l'altre terç per a la fundació d'un Premi anual de 17.000 francs, atribuït al millor alumne de pintura de la nostra Escola de Belles Arts.

El llegat comprèn cent cinquanta pintures de Torrents, nombrosos retrats de l'autor i del seu fill, quadres de gènere, caps de dona i d'ancians, flors. És interessant de remarcar que, a més del conjunt d'aquesta deixa, hi ha dues teles que han vingut a les nostres col·leccions: «Un Mort» (donat per l'Estat l'any 1875) i «Les Gitanes» (adquirit a l'autor el 1881). Aquest fet indica prou que la vàlua de l'artista era ja reconeguda.

ALFONS MASERES

(Acabarà)

— «¿Como, servidor de usted?» — de manava Antonet amb un aire tot consternat.

I la veu infantil de Beby ho corregia d'aquesta incongruent manera:

— «Ah, si; desde luego, antes, servidor de usted.»

En arribar aquí petava una bufetada solemne i els dos «clowns» s'empeitaven per damunt la catifa, rodolant, fent tombarelles (Beby aprofitava aquests moments de dinamisme foll per a exhibir uns enormes pels trucats que li poblaven les cames mentre els pantalons se li esberlaven mostrant-nos un Beby amb canfisa de dormir, que era un prodigi d'absurditat), fins que Antonet, tot seriós, iniciava un concert assentat damunt del darrer respall d'una cadira, que és de l'única manera que solen servir-se els bons concerts de circ.

Antonet era un «clown» simpàtic. Això que acabem d'escriure ho ha corroborat l'interès, l'emoció amb què ha estat descrita la pèrdua d'aquest «clown» gloriós per forces dels nostres literats i periodistes.

Joan Alavedra ha tingut per a Antonet uns mots de sentida recordança i el gran poeta Josep M.ª de Sagarra, que com a poeta tan íntimament deu sentir-se associat a l'atmosfera màgica i meravellosa del circ, ha dedicat a Antonet un dels més llegits «Aperitius».

Entre altres coses em plau reproduir d'aquell «Aperitiu» brillantíssim el següent fragment:

«La darrera vegada que vaig parlar amb Antonet deu fer cosa d'un any i mig. Ja havia abandonat la pista, portava un vestit de paisà trist i descolorit, parlava com un home de la normalitat

corrent, però amb els ulls anava seguint el vol de les cadeneres del somni. Antonet era italià, com gairebé tots els bons pallassos; pertanyia a la vasta família del Frediani, que ha produït tantes figures d'excepció dins el circ net i pelat, que naturalment és el circ de debò. La seva història és de les més gloriores. Va treballar molts anys amb Grock, que ha estat sense cap mena de dubte l'excèntric o beneït més pur i més angelical de la pista moderna. La parella Antonet-Grock va fer rebentar de riure tot el món d'ara fa vint-i-cinc i trenta anys.»

... Després Antonet treballà amb Beby, del qual no s'ha separat gairebé fins als darrers dies de la seva vida. Una circumstància que acaba de fer més sòlids els vincles de simpatia que sempre havíem experimentat per Antonet, la constitueix el fet de que aquest malaguanyat artista de circ pullulà molt temps a Catalunya, on ens foren servides les primícies d'aquella prestigiosa aliança artística Antonet-Beby, que tants mediocres programes de circ havia de reivindicar.

Antonet i Beby es conegueren al «Còmic» i el seu debut tingué lloc a Mataró. D'allí seguiren a Tarragona i, fora de Catalunya, treballaren a Marsella. Quan esclatà la gran guerra, es quedaren a Barcelona i fundaren un circ al «Cine Marina» de la Barceloneta. En aquest lloc aconseguirien crear-se un públic adicte i entusiasta que no els abandonà mai. Entre aquest públic, l'element intel·lectual barceloní autèntic s'hi trobà sempre dignament representat.

Un «clown» com Antonet, tan sensible, tan culte, tan intel·ligent, forçosament havia d'arribar un moment que ens

revelés tota la profunda veneració, tot l'agraïment que sentia pel nostre país, que tant l'afalagà i encoratjà sempre.

I això succeí amb escreix. Antonet va disposar que, un cop mort, fos traslladat a Barcelona, on l'haurà d'ésser-hi enterrat.

De París, doncs, fou transportat a la nostra ciutat el cos d'aquell gran «clown», possiblement a unir-se a la seva ànima que jo vull creure que sempre es trobà entre nosaltres.

L'acte de l'enterrament fou una manifestació clara de l'estima amb què Barcelona correspongué sempre a les afinitats del malaguanyat Antonet. El moment en que el cotxe que transportava el cadàver d'aquella heroica figura del circ s'aturà davant de les portes del «Circ Olympia», fou quelcom d'una emoció inoblidable; fou un d'aquells tristos moments que posen de relleu l'esperit d'estreta companyonia i sòlida estimació que regna entre tota la gent de circ. Tots els artistes sortiren a tributar-li el darrer adéu i a dipositar una corona al costat de les moltes que trameteren els vells amics i col·laboradors d'Antonet, entre ells el famós Grock. El pare Frediani, cavallistes, «jongleurs», trapeçistes, domadors, saltadors... tot el món violat del circ es trobava al carrer, presoners d'aquell instant dolorós i jo no sé perquè va semblar-me que aquell color pàl·lid que tenen tots els artistes de circ quan no van maquillats, en aquell moment apareixia més accentuat que mai.

El nostre món artístic i intel·lectual patentitzà amb la seva presència el profund sentiment que experimentà per la sensible pèrdua d'aquest inoblidable barceloní d'adopció que en el clima del circ es deia Antonet. Recordem els amics Just Cabot, Viladomat, Creixams, Andreu A. Artís, Joan Tomàs, Josep M.ª Junoy i molts altres.

Jospe M.ª Junoy es lamentava:

— Quina pèrdua! Amb aquells grans discursos que feia!...

Entre la gent anònima que s'afegí a la fúnebre comitiva, vàrem descobrir la figura del vell *Pepe* Marquès, amb els ulls humits de llàgrimes, rendint homenatge de fidelíssima estima a aquell vell i admirat conqueridor de rialles.

El cotxe que transportava el cos d'Antonet prosseguí en direcció al Cementiri Nou. Els badocs es dispersaren i el ritme d'aquell carrer de ciutat aviat adquirí la seva fisonomia i característiques de sempre. Les klàxons dels taxis cometeren la primera irreverència, les portes del «Circ Olympia» continuaren animant-se, la gent s'estacionà davant dels cartells colorits del circ decorats amb gàbies de lleons, cavalls graciosos, «clowns» de nas descoïnunal, gossets prodigi, etc. Aviat començaria la funció i tots els artistes apareixerien a la pista amb el somriure estereotipat als llavis.

Oh, el dramàtic agre-dolç de la vida de circ!...

M. A.

Nostres col·laboradors

Pàgina de novel·la

... Es tustà els muscles, els seus muscles potents d'atleta; es tustà el seu front, en aquells moments, calent..., la seva gorja... Va somriure: li semblà que aquells pensaments eren exagerats, ridículment melodramàtics. El seu somriure tenia, però, quelcom d'amarg, de forçat; tampoc hi va creure. Llavors sentí com una sensació de fàstic per ell i per tothom. «Creure en què?», pensava. «No puc creure ni en la meua feblesa, ni en la meua fortitud. En què puc creure? Quina és la veritat de la meua persona i de la meua situació davant el món? Penso—aquí sentia com una joia de posseir aquella enorme vida cerebral que a voltes el torturava—i torno a pensar, a imaginar... En tinc molta de vida—tornà a somriure i, aquesta vegada, amb goig quasi inconscient i vigoria—i aquesta vida em fa superior a molts.» Vincilà el pit. «Bah! Soc fort; puc més que molts; puc triomfar perquè soc potent en tots sentits. Adhuc el meu sentimentalisme d'uns moments el puc aprofitar en el meu propi benefici.» Va riure fort pel seu cinisme... Es quedà una estona en suspens, notant com l'envaïa la tristesa. Després apretà els punys i les dents: «Va, prou, prou!...» Girà els ulls enlaire; guaità el cel d'un blau intensíssim... El blau aquell, de mica en mica, influí en el seu estat d'ànim; l'abstragué de la sèrie de pensaments que l'engrapaven la testa com una anella de ferro que s'estengués més i més. I ja retut, fou com una fascinació a més d'un bany de calma. Es sentí com aixecat d'un anar arran de terra de la concretesa aquella d'abans, aquella concre-

tesa de la lluita de les imatges mentals, reflexe de la seva lluita biològica...

... Els seus pensaments ja no rodolaven pel seu cervell com el pedruscall rodolava per la pendent del turó. Es quedà quiet, inintensat, amb els ulls fets, sense expressió, en el res d'aquell color de l'atzur... Mentrestant, l'aigua de la riera s'escolava, lenta, prop del seu cos abans assegut i ara estirat i inert... L'aigua, l'aigua, amb aquella mica de drinc difús i apagat, i una mica de palpitació. L'aire, estirant-se per entremig de les fulles dels arbres, mandrosament: un lleu frec. El lentíssim disgregar-se de les roques, l'encara més lent formar-se; el créixer de les plantes... la putrefacció de les coses: aquesta vida inconscient, com la circulació de la saba, però que és, restava es movia, es feia sentir, ja que s'havia esllanguit el tumult humà del pensament d'aquell home-atleta que geia cervell-mort d'esquena al fang i de cara al boig sense clam i sense tics del blau del cel...

ADLERT

Anècdota

El costum literari de fer figurar en diaris íntims, destinats a la publicació, les converses particulars, era fortament combatut per Flaubert.

En un dinar al qual assistia Flaubert, Edmond Goncourt, la Georges Sand, Alexandre Dumas i altres escriptors, l'autor de «Madame Bovary» va atacar sense miraments a Goncourt, que aleshores ja escrivia el seu diari.

— Teniu compte! — cridà Flaubert —, i que aquest senyor s'apunta el que diem al puny de camisa de la mànega esquerra!

Goncourt protestà, però Flaubert insistí feroç:

— ¡Doncs, aprofiteu-vos, senyor Goncourt, que les coses que avui diem són molt notables, sobretot les que dic jo!

PRISMA

presentarà aviat una interessant sessió de CINEMA

L'actualitat teatral

Salvador Bonavia

Nosaltres coneixem des de fa quatre anys a Salvador Bonavia, amb motiu d'haver pres part en la representació de la seva rondalla escènica «La volta al món en patinet», i després, en temporades successives, haver intervingut també en les estrenes de «Quimlet I, rei de Xauxa» i «El general Bum-bum». I l'admirarem ja des de llavors, per haver vist des de l'escenari — un punt de vista totalment distint del de l'espectador — l'entusiasme que produïen les seves rondalles a l'infantil auditori a qui estaven destinades; l'èxit de guixeta creixia i el teatre Romea s'emplenava tots els dijous i diumenges a la tarda d'un públic jove-nívol.

—Bah! Una comèdia per a criatures —deien despectivament alguns autors seriosos que solsament escriviem per a «gent gran».

I heus ací que ara aquest «escriptor per a nens» ha fet una obra per a homes i ha obtingut un dels triomfs més resonants de la present temporada teatral a Barcelona. I què diuen ara aquells despectius autors? D'aquest Salvador Bonavia que ens ha revelat des de fa ja un mes «Marieta Cistellera», tan diferent de l'altre que coneixíem, és del que volem parlar breument en aquestes ratlles.

No ens porposem pas fer un resum de l'història teatral del senyor Bonavia, perquè afortunadament per ell, aquest senyor és molt jove, i si bé compta ja amb molts d'èxits dins la seva carrera de comediògraf, la seva vertadera història teatral comença ara i es pot augurar brillantíssima si es té de jutjar pel triomf

que acaba d'obtenir. No farem, doncs, altra cosa que remarcar alguns dels factors que han contribuït a aquest triomf del seu sàinet vuitcentista «Marieta Cistellera» que es representa cada nit al teatre Espanyol de la capital.

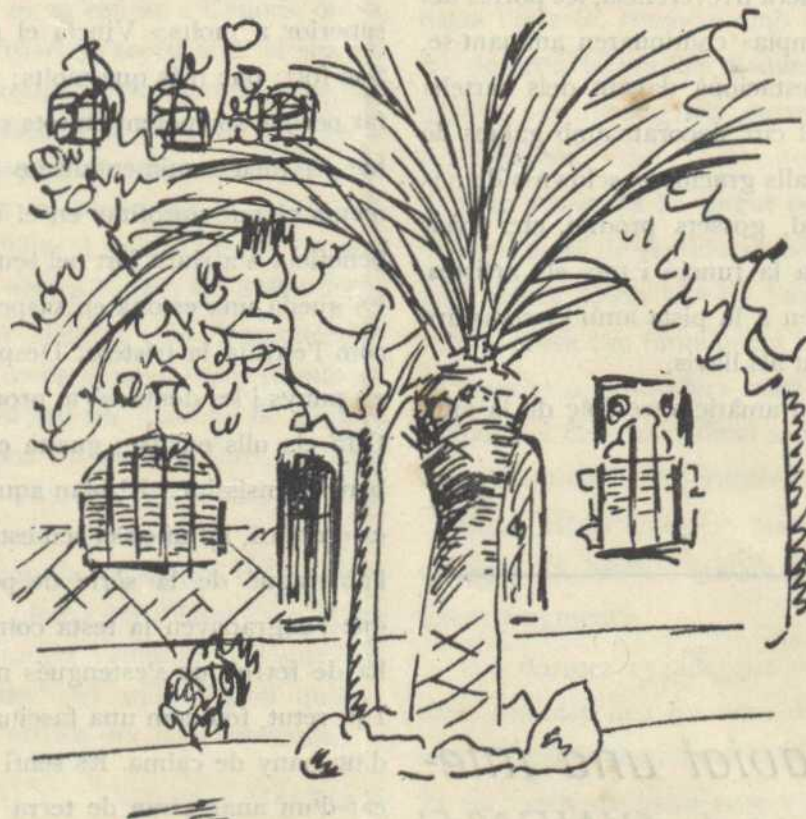
En uns moments en que totes les companyies catalanes que havien iniciat una temporada més o menys llarga als escenaris barcelonins han tingut de plegar, en els que, segons es pot comprovar, per la manca de varietat el teatre de la nostra parla travessa uns temps ben difícils, surt «Marieta Cistellera» i, malgrat la crisi, el malestar general, les vagues, les lluites socials, etc., etc., emplena a cada representació la platea de l'Espanyol com a les millors èpoques de prosperitat que ha conegut aquesta sala d'espectacles.

A què és degut això? A que «Marieta Cistellera» és una obra que té emoció, que té interès, que com la seva denominació indica, «sàinet vuitcentista», evoca amb justesa i enginy una era barcelonina plena de sentimentalismes, que fa plorar i riure i vibrar en una paraula, al públic d'un local popular com és l'Espanyol.

Però, a part del valor escènic i literari de la comèdia, aquesta té d'anar acompanyada d'una acurada presentació, minuciosa en el vestuari, vistosa en els decorats, exacta en els efectes de llum, sortides a escena, etc., etc., per a triomfar plenament. I d'aquesta part s'ha encarregat Pius Daví, excellent primer actor a l'ensem que intelligent director, tan sols com ell sap fer-ho. Ell, que va montar «El carrer», manuscrit que s'havia arrossegat per tots els escenaris barcelonins sense que ningú sabés descobrir-hi l'obra magistral de direcció i tècnica

amb què el va convertir, i que va posar en escena aquella «Passió de Nostre Senyor Jesucrist», inoblidable que es representava fa tres anys al Romea, és el que ara ha realitzat magníficament l'obra del senyor Bonavia, donant-li vida ajudat per la selecta companyia que capitaneja. Amb el gran triomf assolit ha demostrat una volta més la veritat d'aquella dita de que «no hi ha mar dolenta per al bon timoner», i en una mar de tempesta com és la situació actual ha sabut fer navegar destrament el seu vaixell fins arribar al port de l'èxit on es troba encara.

Què dir de la meravellosa interpretació que fa Maria Vila de «Maria Cistellera»? Entre els molts encerts de la gloriosa carrera d'aquesta eminent actriu, es compta amb la creació de dues heroïnes que es feren ben populars precisament en el mateix Paral·lel: les protagonistes de «Montmartre» i «La dona verge»; pels pobles de Catalunya es recorda encara la interpretació sentidíssima que feu de l'Agnès de «La Puntaïrte» en una tournée profitosa. Marieta Cistellera, germana d'aquestes tres heroïnes, dona del poble com elles, plora i riu i s'emociona amb tot el cor i tot el dramatisme de la seva ànima sense dolenteria: Maria Vila la comprèn així i així la crea. El públic li demostra que està encertada, aplaudint-la cada nit, junt amb els notables actors que l'envolten. Heus ací els factors que han integrat un gran èxit en uns temps de crisi, de malestar, de vagues, etc., etc. La nostra sincera felicitació a Salvador Bonavia, autor «per a nens» que sap fer comèdies per a «gent gran». I la nostra admiració de sempre.

(Apunt inèdit de Manuel Amat)

NICOLAU BARQUET

Espigolant...

La divinitat del Sol

Aforismes
periodístics

En periodisme, les coses tenen la importància que se'ls dona.

Tots els temes poden ésser utilitzats, si el que ho fa té la traça periodística.

Si no hi ha temes pròpiament periodístics, puix que tot és periodístic, en potència, hi ha en canvi una especial manera periodística.

La manera, i no el tema, és el que fa les coses periodístiques.

No vulgueu dir tot el que hi ha per dir sobre un tema concret, en un treball de periòdic.

El periodisme és l'art de dir, sobre un determinat tema, unes quantes coses de les moltes que es poden dir.

Exhaurir un tema, és tot el contrari del que convé al periodisme.

No poseu «Es continuarà», si no és en els fulletons. Podeu continuar, tanmateix.

No comenceu advertint «Serem breus». Suprimint l'advertiment contribuïreu a la brevetat.

Un redactor que diu amb alguna freqüència al director del diari: «Avui no sé de què parlar», presenta moralment la dimissió del seu càrrec.

El Sol, com una de les forces vives de la Natura i la més visible de totes elles, va ésser objecte de divinització en tots els pobles pagans, influint-hi, especialment, la manera d'ésser d'aquest astre amb la seva sortida i la seva posta que, acompanyades per l'extasiadora aurora i pel dolç crepuscle, i junt amb la brillantor de la llum i les seves propietats terapèutiques, donà origen a una gran diversitat de mides i de formes d'adoració i culte.

Tots els pobles, doncs, segons llur major o menor cultura, i fins sense cap, rendien tribut d'adoració a aquesta força els efectes de la qual experimentaven. I com sigui que la forma d'aquest culte havia d'ésser diferent en cada un dels pobles, és va recórrer a mites solars, imaginats per les principals civilitzacions antigues.

A Grècia, el més important lloc d'adoració de la divinitat solar, coneguda amb els noms d'Helios i Apolo, era la illa de Rodas, anomenada onomàsticament «la illa del Sol». La gran festa en honor de Helios, era un esdeveniment importantíssim, puix fins els sobirans estrangers hi enviaven delegats, i atreïa grans multituds de gent. L'Halàcia (nom de la festa), era composta d'una processó, un sacrifici, pel qual mataven un cavall blanc, per ésser el déu de la llum resplendent, i jocs consistents en els *agonals* habituals de les festes gregues,

amb pugilat, curses de caballs, etc.; la corona del vencedor era un teixit de branques de pollanc blanc, arbre consagrat al Sol.

Al seu honor es celebraven festes en la primavera, estiu i tardor. Així, per exemple, les solemnes festes *delfinies* que se li dedicaven en Atenes durant el mes d'abril, tenien per objecte celebrar la pacificació del mar que segueix a les tempestes de l'hivern, gràcies a la qual es podien reprendre les expedicions marítimes. Les festes *targelies* que es celebraven en el mes següent en Atenes i en altres punts, tendien a tenir propicis al déu (de l'estiu, a qui se li oferien les primícies dels camps per a obtenir d'ell, la maduració dels fruits, i sacrificis propiciatoris, perquè allunyés els rigors perjudicials d'una calor excessiva.

El freqüent ús del nom Ra (el Sol) a Egipte, i el gran respecte que tenien els egipcis al Sol, fins en les poblacions presidides per altres divinitats, posa de manifest l'estimació en que el déu solar era tingut en tot el país. Eren diverses les festivitats que en ells es celebraven a honor del Sol. Plutarc afirma que se li ofería un sacrifici el quart dia de cada mes. Era tanta la veneració en que tenien a l'astre rei, que per a tenir-lo propici, els egipcis l'incensaven tres vegades al dia, amb resina en naixer, amb mirra al migdia i amb una mescla,

per nom Kupli, en pondre's. Un altre festival en honor del Sol es celebrava el trigèsim dia de *epiphi*, al que li donaven el nom de «natalici dels ulls d'Horus», i en el qual es suposava que el Sol i la Lluna es trobaven en una mateixa recta amb la Terra. També festejaven el vigèsim segon dia de *phaophi*, després de l'equinocci de la tardor, donant-li el nom de «naixement dels bàculs del Sol», suposant que el Sol s'allunyava de la Terra, i com que la seva llum anava essent cada vegada més dèbil, necessitava un bàcul per a sostenir-la. Una de les coses més curioses de tots els fills del país del Níl, era que creien que el déu Ra, durant el seu curs diürn, fertilitzava la Terra, mentre que de nit, regnava en el món subterrani, essent a la vegada sobirà de la feconditat i jutge dels morts.

Actualment, a la Índia, l'adoració de l'astre rei es troba en plena decadència; però, tot i això, se l'invoca encara per la curació de les enfermetats, i en cas d'eclipse, el poble fa ressonar els tom-toms (tambors) i practica altres cerimònies amb l'objecte de llibertar al déu, del poder del diable.

D'una manera especial, i amb molta freqüència, practiquen el ritu solar aquests adoradors del Sol, a l'hivern, estació en que suposen que l'astre està malalt i debilitat. En aquesta ocasió, sobretot en algunes tribus del Nord de la Índia, distribueixen entre el poble, en honor del déu, una espècie de farina sagrada, la qual tenen de menjar sense sal. Semblant ritu practiquen en entrar el Sol en un nou signe del Zodíac. Finalment, hi ha en l'actualitat pobles i races en la Índia que creuen descendir del Sol; havent-se-li dedicat fins temples i tot, es-

*Aconseguiu subscriptors per a la nostra publicació.
Cap altre mitjà més eficaç per
a la consolidació de PRISMA.*

sent-ne el de Gaya (Benarés), encara que petit, un dels més visitats.

Els comerciants, baix l'advocació de Surua-Narayana, exposen en llurs basars imatges o símbols del Sol, del que esperen sort i bon èxit de llurs negocis.

La llegenda del Japó, i així ho varen creure els adoradors dels temps passats, que el déu Sol Amaterasu (la divinitat del cel resplendent) i el déu Llunar, Tsukiyomi (el sobirà de la nit il·luminada), nasqueren, junt amb el déu de la tempestat, Susa-no-wo (el de marxa impetuosa), d'una parella que foren progenitors de l'arxipèlag del Japó.

La relació del déu Sol i del déu Llunar són alternativament visibles, de dia

i de nit; però el mite d'aquesta relació és el següent: El déu Sol encarregà en certa ocasió al seu germà el déu Llunar que descendís a la Terra a veure's amb Ukemochi, el geni femení de l'aliment. Així ho feu, i mentre Ukemochi estava obsequiant el seu hoste amb aliments trets del seu propi cos, el segon, en un atolondrament de còlera, donà mort a Ukemochi. Sabedor d'això el déu Sol, li disgustà tant el crim del seu germà, que l'apartà de la seva presència, dient-li: «Ets una divinitat malvada! Ja no et tindrè més davant meu». Des d'aleshores, els dos germans apareixen alternativament en la volta celeste.

PERE MAS

Anècdotes vilanovines del segle passat

La barberia "dels set fadrins"

El nom gràfic que s'havia donat a aquest establiment de la Plaça de les Neus, denota que fou un dels més aparroquianats de l'època, i molt especialment concorregut per la clientela llavors significada de la «flamarada», tals com el Jaume del Recó, l'Hereu Capis, el Nas Ratat, en Lligallamps, en Taraset, etc. Cal tenir en compte que l'amo, Joan Bernadó, era a l'ensems regidor republicà al nostre Consistori.

Sobretot els diumenges al matí, els dependents es veïen negres per a poder atendre a tothom, car, els que tenien pressa eren majoria. En un tal dia entrà sobtadament i esbufegant l'imponent humanitat de l'hereu «Nan», caporal dels guardes de nit (serenos) de la vila, i palplantat al bell mig de la botiga començà d'esbrincar els presents dient

que tenien sang d'orxata perfect de no anar a la Plaça dels «Quartels», on tot el poble s'estava barellant perquè el «cabo furriel» havia maltractat a un «quinto».

Acabar de dir això i sortir desafordament, uns mig afeitats, altres amb els «pan-i-toros» sense acabar d'arreglar, altres amb el plec posat encara i tot enxugant-se cap al lloc del succés, fou obra d'un instant i quan el patró anava a tocar per a fer prevaldre la seva autoritat i no voler que el tinguessin per gallina, el Nan li digué amb tota calma:

«Així ara em toca el torn a mi, remullem bé i afaitem depressa, que abans d'anar a dormir, tinc encara molt de feina i es qüestió que quan tornin els ensarronats, no em trobin aquí per res del món.» — A. PUJOL B.

PANTALLA LOCAL

EN L'ARTICLE publicat en el número passat baix el títol «L'humorisme i l'humorista», aparegué, equivocadament, a la línia 16 del paràgraf cinquè: «...excluïm els encenògrafs...», quan tenia de dir «...excluïm els comediògrafs...»

DESPRES de l'aparició del llibre que amb tan bon èxit de crítica ha publicat dins la col·lecció «Los Libros curiosos» el vilanoví Carles Figueras sota el títol «Del amor y cuidado al libro» anuncia les següents obres de publicació immediata: «Nerón el bondadoso» i «La nueva y trascendental filosofía de calzoncillos».

Els col·leccionistes vilanovins estaran, doncs, d'enhorabona.

EN UNA PISSARRA pública d'un dels nostres més concorreguts cinemes fa uns dies hi aparegué escrit el següent títol de film: «El nido deshecho» sense «h».

La pluja, condescendent i amb ganes de dissimular la pífia, va esborrar aquest títol escrit amb tan poca fortuna. Però — i ara ve el greu — l'annunciador caligràfic de referència va tornar a incórrer en la mateixa falta. A propòsit d'això al «Foment» va originar-se una sucrosa disputa i, segons sem-

bla, un jove de la casa — un altre obstinat «sense h» — va objectar com a argument convincent al seu punt de vista:

— Proveu de posar-hi la lletra «h» i ja veureu quin mal efecte que fa.

Si Menéndez Pelayo tornava!...

JOAQUIM MIR acaba d'enriquir el patrimoni artístic de la vila, adquirint per al seu suntuós estatge el grup en marbre «Maternitat», obra esplèndida de l'inigne Josep Llimona.

LA NOSTRA PLATJA sembla que finalment s'haurà alleugerit d'aquella pròsaica i immensa paret que tan eficaçment s'oposava a l'embelliment urbanístic del Passeig del Carme. El senyor Joan Salvador — que malgrat no ésser vilanoví, practica el vilanovisme actiu — ha creat en aquells terrenys una pulcra urbanització que causarà sensació en el moment tan esperat de mostrar-se a la curiositat pública.

Els vilanovins ho veurem i no ens en sabrem convèncer. Lloat sigui aquest benemèrit salvador de l'estètica de la nostra platja estimada!

EN AQUEST número de «PRISMA» s'inaugura la nova secció «Espigo-

L'amistat platònica és l'escopeta

que us pensàveu que era descarregada.

lant», dintre la qual hi seran recollits comentaris, notes, pensaments i articles apareguts a la premsa catalana, els quals hem cregut oportú de reactualitzar, tant per la vàlua de llur contingut com pel desig d'arxivar una tasca literària que, pel fet d'aparèixer habitualment impresa sobre paper de diari, hom ja s'ha fet una habitud el negligir-la inexorablement.

■

EL FORMAT de la nostra publicació ha estat objecte dels més variats i contradictoris comentaris. Mentre a uns els ha admirat, a altres els ha semblat un bon tema de sàtira i caricatura.

El col·leccionista Enric C. Ricart va objectar a un dels nostres redactors, a propòsit del copió format:

— M'ha agradat molt, però... em penso que un cop «PRISMA» enquadernat en caldrà un moble exprès per a guardar-lo.»

■

SEMBLA QUE molt aviat podrem donar detalls sobre la primera sessió de cinema «PRISMA» a Vilanova.

Agraïrem als nostres lectors i amics totes les suggerències i orientacions que a propòsit d'aquesta iniciativa vulguin fer-nos.

■

RADIO VILANOVA amenitza cada dia més els seus programes tot ampliant la seva discoteca i creant noves seccions radiofòniques.

Heus ací una manifestació de vilanovisme que es fa creditora de la col·laboració entusiasta de tots els radioients locals.

MAGATZEM DE CURTITS

SOLER I AMAT

Carrer Hospital, núm. 101

BARCELONA

Proveïdor de les més acreditades sabateries vilanovines

E. Serra

Carrer de Sant Pere, 26

Instal·lació d'aigua,
gas i electricitat

Repertori americà i nacional ■ Ballables de films sonors

Harlem Boys Orchestra

integrada per 7 professors del Sindicat Musical, ex-deixebles dels millors mestres de Barcelona.

Dirigida pel jove mestre-pianista Francesc Ribé

PER A CONTRACTES:

Joan Martí: Anselm Clavé, 6 - Vilafraça del Penedès

REPRESENTANT a Vilanova i La Geltrú:

Pere Albà: Carrer Francesc Layret, 39, 3.er - 1.^a

FRANCESC FERRER

electricitat - mecànica

BARCELONA, 1 BIS

(prop plaça quarters)

Tallers gràfics J. Soler

**Pulcritud Rapidesa
Economia**

Rambla Macià, 41 - Tel. 42 X
VILANOVA I GELTRÚ

Acadèmia de tall i confecció Sistema Martí

Dirigida per professora titular

Rambla Macià, 28, segon pis Vilanova i Geltrú

Hores de classe: a la tarda, de 3 a 5, de 5 a 7 i de 7 a 9.

Senyoreta: assistint a les classes d'aquesta ACADEMIA, podrà obtenir el títol oficial de **Professora de tall i confecció.**

■ Per informes i condicions a l'esmentada ACADEMIA ■

Els matins, de 10 a 1, es tallen patrons a mida i es proven els vestits.